

PROKURATUUR

Kriminaalmenetluse lõpetamise põhistatud määrus

Koostamise kuupäev ja koht: 14. jaanuar 2025, Tallinn
Koostaja ametinimetuse ja nimi: ringkonnaprokurör Leelet Kivioja
Ametiasutuse nimi: Põhja Ringkonnaprokuratuur
Kriminaalasja number: 24240150065
Kuriteo kvalifikatsioon: KarS § 145 lg 1
Kahtlustatava nimi (isikukood): **XXXXXXXX XXXXXXXX**

Kohtueelses menetluses on xxxxxxxx xxxxxxxx esitatud kahtlustus karistusseadustiku (edaspidi KarS) § 145 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo toimepanemises, mis seisnes selles, et tema täisealise isikuna 04.05.2024 õhtul täpselt tuvastamata kellaajal Harjumaal Harku vallas xxxxxxxx külas aadressil xxxxxxxx, st enda elukohas astus anaalsesse suguühtesse 14-aastase xxxxxxxx .

Kahtlustatava süü KarS § 145 lg 1 järgi kvalifitseeritavas kuriteos on tõendatud kannatanu ja kahtlustatava antud ütlustega. Menetluse käigus ei ole tuvastatud õigusvastasust välistavaid asjaolusid. Samuti oli xxxxxxxx xxxxxxxx teo toimepanemise ajal süüdiv KarS § 34 mõistes. Seega on täidetud KarS § 2 lg-s 2 sätestatud teo karistatavuse eeldused.

Prokuratuur, olles tutvunud kriminaaltoimiku materjalidega, analüüsinud kuriteo toimepanemise ajaolusid, kuriteo toimepanija isikut, tema käitumisviisi, süü suurust, kuriteo olulisust ja raskusastet, on jõudnud järeldusele, et antud juhul on siiski võimalik ja põhjendatud lõpetada kriminaalmenetlus KrMS § 202 alusel.

KrMS § 202 kohaselt saab kriminaalmenetluse lõpetada olukorras, kus kogutud tõendite põhjal on isiku hüpoteetiline süü tõendatud. See tähendab, et süüdimõistvat otsust ei tehta, kuid samas ei saa öelda, et süüstav toime täielikult puuduks (RKKK 03.11.2010 3-1-1-84-10, p 34, EIKo 21.06.2016 *Lähteenmäki vs Eesti* p 49). Lõpetamise kohaldamiseks peavad olema täidetud järgmised eeldused: 1) tegemist on teise astme kuriteoga, 2) isiku süü ei ole suur, 3) kriminaalmenetluse jätkamiseks puudub avalik menetlushuvi, 4) isik on heastanud või asunud heastama kuriteoga tekitatud kahju ja on tasunud (tasub kriminaalmenetluse kulud ning 5) kahtlustatava nõusolek.

Käesoleva kriminaalasja esemeks on KarS § 145 lg 1 alusel kvalifitseeritavad kuriteod. Tegemist on teise astme kuritegudega, mille eest karistusseadustik ei näe karistusena ette vangistuse alammäära. KarS § 145 lg 1 näeb ette kuni viieaastase vangistuse.

Karistamise aluseks on KarS § 56 kohaselt isiku süü. Isiku süü suuruse kindlaks määramisel tuleb lähtuda vaid nendest asjaoludest, mis puudutavad konkreetset süütegu. Riigi peaprokuröri oportuniteedi juhise kui ka KrMS § 202 kommentaaride kohaselt tuleb süü suuruse hindamisel võtta aluseks KarS-is toodud põhimõtted, eelkõige §-s 57 sätestatu. Samuti arvestatakse isiku panust kuriteo toimepanemisel, tahtluse või ettevaatamatuse astet, tekitatud kahju liiki ja suurust, isiku vanust ja arusaamisvõimet ning seadusandja sätestatud karistusraame.

Vaieldamatult on tõendatud, et kahtlustatav etteheidetud kuriteod toime pani. Tõenditest nähtub, et tegemist on olnud ühe episoodiga. Kannatanu ja kahtlustatav olid omavahel sõbralikes ja usalduslikes suhetes. Kannatanu on muuhulgas andnud ütlusi, et seksuaalvahekord oli nende mõlemapoolne soov. Samuti olid kahtlustatava ning kannatanu emad mõlemad eelnevalt teadlikud nende kohtumisest.

Xxxxxxx xxxxxxxx on esitatud kahtlustus teise astme kuritegudes, mille ta pani toime vähemalt kaudse tahtlusega. Kuivõrd kaudne tahtlus on tahtluse kergeim vorm, saab rääkida isiku väikesest süüst. Ta on andnud ütlusi, et: „*Ma teadsin, et Mattias on 14 aastane, aga ma ei teadnud, et mida seks temaga kaasa toob. Ma ei teadnud, kui vanalt võib Eestis üldse vahekorras olla. Peale seda, kui minu ema kutsuti politseisse, siis ma hakkasin asja uurima ja sain teada, et Eestis võib seksuaalvahekorras olla alates 16. eluaastast.*“

Avalik menetlushuvi on mõeldud tagama, et karistusõiguslikud sanktsioonid säilitaksid *ultima ratio* iseloomu ja oleksid tõlgendatavad karistamise eesmärkide valguses. Samuti tagab see, et karistust kohaldatakse vaid olukordades, kus muudest vahenditest ei piisa ning karistuse rakendamise järele on tungiv vajadus. Seega avaliku menetlushuvi olemasolu hindamisel tuleb arvesse võtta eri- ja üldpreventiivseid kaalutlusi.

Prokuratuur on seisukohal, et kriminaalmenetluse jätkamiseks puudub käesolevas asjas avalik menetlushuvi – seda eelkõige põhjusel, et Johannes Jõerand on varasemalt kriminaal- ja väärteokorras karistamata isik ning tal on mitmeid raskeid tervisehäireid. Nimelt on diagnoositud F80.8 kõne ja keele arenguhäire, F90.0 aktiivsus ja tähelepanu häire, F83 segatüüpi spetsiifilised arenguhäired, F82 mootorika spetsiifiline arenguhäire, F84.9 täpsustamata pervasiivne arenguhäire, samuti skolios ja küfoos. Lisaks on kahtlustataval geenipooldumise häire, millest tulenevalt esinevad häired psüühikas ning kognitiivses võimekuses. Viibib toetatud elamise teenusel.

Xxxxxxx xxxxxxxx osas on 16.11.2024 koostatud tööalase rehabilitatsiooni hinnang ning tegevuskava, millest nähtuvalt on tal muudatuste ja emotsioonidega raske toime tulla ning uute oskuste omandamine on väga raske. Stressi olukorras unustab palju, enesekindlus on väga vähene, liiga keerulisest kõnест ei saa aru. Omab põhiharidust ja on läbinud toimetuleku kursuse. Nimetatud tegevuskava näeb xxxxxx xxxxxxxx ette psühholoogi, psühhiaatri, füsioterapeudi, tegevusterapeudi, loovterapeudi ja sotsiaaltöötaja teenused. Teenuseid saab MTÜ-s Papaver.

Arvestades xxxxxxxx xxxxxxxx tervislikku seisundit, vaimset võimekust ning sotsiaalseid oskusi ei ole põhjust arvata, et tema karistamata jätmine võib tingida uute kuritegude toimepanemise. Vastupidi, õiguskuulekale käitumisele suunamiseks vajab ta pigem just sellist abi nagu näeb ette rehabilitatsiooni tegevuskava.

Üldpreventiivsetest eesmärkidest on avaliku menetlushuvi jaatamiseks alust siis, kui ühiskonna jaoks tervikuna on isiku karistamine olulise tähtsusega – selle võib tingida näiteks kriminaalmenetluse esemeks oleva teo toimepanemise viis, tagajärgede erakordne iseloom, analoogiliste tegude suur arv või muud põhjused. Antud asjas seesugust alust ei nähtu. Isiku kriminaalkorras karistamine ei teeniks hetkel eripreventiivset eesmärki ega oleks vajalik õiguskorra kaitsmise huvides.

Ringkonnaprokurör, hinnates tõendamiseseme asjaolusid, sh xxxxxxxx ixxxxxxx iseloomustavaid ja tema vastutust mõjutavaid asjaolusid, leiab, et isik on toime pannud talle etteheidetava kuriteo, kuid tema hüpoteetiline süü ei ole suur, puudub avalik menetlushuvi ning üld- ja eripreventiivsest vajadusest lähtudes ei ole isiku karistamine otstarbekas.

Eelnevale tuginedes leiab ringkonnaprokurör, et antud kriminaalasjas on võimalik lõpetada menetlus oportuuniteedi põhimõtte alusel ning kohustada kahtlustatavat jätkama rehabilitatsiooniplaanis ettenähtud teraapiate ning teenustega.

Juhindudes KrMS § 202 lg 1 ja 7 ja 206, ringkonnaprokurör

määras:

1. Lõpetada kriminaalasjas 24240150065 menetlus xxxxxxxx xxxxxxxx tegevuse suhtes.

2. Määratud kohustuse liik ja tähtaeg:

2.1. kohustada xxxxxxxx xxxxxxxx jätkama teraapiate ning teenustega vastavalt rehabilitatsiooniplaanile;

2.2. kohustuste täitmise tähtjaks määrata 14.01.2026.

3. KrMS 4. peatükis loetletud tõkendite ja muude kriminaalmenetluse tagamise vahendite tühistamine: pole kohaldatud.

4. Asitõendid või äravõetud või konfiskeerimisele kuuluvad objektid: puuduvad.

5. Riiklikus sõrmejälgede registris ja riiklikus DNA-registris sisalduvate andmete kustutamine: Johannes Jõeranna DNA-proovi andmed; KrMS § 206 lõike 2¹ alusel teavitada kriminaalmenetluse lõpetamisest Eesti Kohtuekspertiisi Instituuti.

6. Kriminaalmenetluse kulud: puuduvad.

7. Kahju hüvitamine: Kui isiku suhtes lõpetatakse kriminaalmenetlus KrMS § 199 lõike 1 punkti 1, 2 või 5 alusel, võib ta vastavalt süüteo menetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse (edaspidi SKHS) § 14 lõigetele 2 ja 3 esitada Põhja Ringkonnaprokuratuurile (Lubja 4, Tallinn) taotluse kahju hüvitamiseks kuue kuu jooksul arvates päevast, kui ta sai teada või pidi teada saada prokuratuuri või uurimisasutuse määrusest, mille alusel tekkis õigus nõuda kahju hüvitamist. Isikul on õigus nõuda kahju hüvitamist, kui kahju on tekitatud SKHS § 5 lõike 1 punktides 1-6 (vahistamisega; kahtlustatavana kinnipidamisega; elukohast lahkumise keeluga; ametist kõrvaldamisega; vara arestimise või äravõtmisega; ebamõistliku menetlusajaga) või § 6 lõikes 1 (teistmise tõttu uuendatud kriminaalasja uue arutamise tulemusel mõistetakse isikule varasemaga võrreldes kergem karistus, isik mõistetakse õigeks või isiku suhtes lõpetatakse kriminaalmenetlus KrMS § 199 lõike 1 punkti 1, 2 või 5 kohaselt) sätestatud alustel. Taotluses tuleb välja tuua kõik SKHS § 12 punktides 1-10 märgitud asjaolud (vt <https://www.riigiteataja.ee/akt/SKHS>).

8. Vastavalt KrMS § 206 lõikele 2 tuleb kriminaalmenetluse lõpetamise määrus viivitamata ecdastada: kahtlustatavale xxxxxxxx xxxxxxxx, kannatanule xxxxxxxx xxxx xxxxxxxx ja tema seaduslikule esindajale xxxxxxxx xxxxxxxx.

9. Kannatanul on õigus vastavalt KrMS § 206 lõikele 3 tutvuda kriminaaltoimikuga kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia saamisest alates kümne päeva jooksul Põhja Ringkonnaprokuratuuris (Lubja 4, Tallinn). Kui füüsilisest isikust kannatanu ei valda eesti keelt, võib ta kümne päeva jooksul taotleda kriminaalmenetluse lõpetamise määruse sisust arusaamiseks selle teksti tõlkimist emakeelde või keelde, mida ta valdab.

10. Vastavalt KrMS § 207 lõigete 2 ja 3 alusel võib kannatanu põhistatud kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia saamisest alates kümne päeva jooksul esitada kaebuse Riigiprokuratuurile, mille asukoht on Wismari 7, Tallinn 15188.

11. Kohustuste täitmata jätmisel uuendab prokurör kriminaalmenetluse.

Leelet Kivioja

Käesolevaga kinnitan, et olen määruse kätte saanud, selle sisu on mulle arusaadav ning nõustun kriminaalmenetluse lõpetamisega KrMS § 202 sätete alusel ülaltoodud tingimustel.

Johannes Jõerand _____